.....

Occidental și bizantin în tablourile votive din Transilvania și Moldova în secolele XV-XVI

Maria DRAGNEV,
Institutul de Istorie al Universității de Stat din Moldova

Tradiția tablourilor votive din bisericile cu picturi de ambianță ortodoxă din Transilvania pe de o parte și a celor din Moldova pe de alta, în opinia istoriografică, ar fi avut puncte de pornire diferite, dar ambele reieșind din contextul practicilor bizantino-balcanice. Prima, ar fi urmat tradiția imperială bizantină (în sensul direct – al tablourilor votive împărătești), iar cea de a doua – tradiția sârbească din secolul al XIII-lea (până la Arilje - 1296), și ea, o continuare a celei bizantine, doar că raportată la ctitoriile de rang mai jos decât cele împărătești. Situația din Transilvania a fost exemplificată prin cazul de la Crișcior (cca 1411), prin reprezentarea frontală voievodului Bălea și a familiei sale, și a îngerilor protectori deasupra capetelor lor. Ocurența de la Ribița (cca 1417), oferă un tip diferit de organizare a tabloului votiv, unde familiile fraților Vladislav și Miclăușu apar într-o postură procesională, orientați spre Sf. Nicolae, care, însă nu apare în calitate de intercesor, dar mai curând de receptor al actului de ctitorie. O dispoziție similară e de remarcat la biserica Adormirii Maicii Domnului din Hălmagiu, scenă din care mai este vizibil Sf. Nicolae binecuvântând biserica. Tot aici, apare și un alt tablou votiv, probabil al ctitorilor picturilor, înfățișați lângă tronul Maicii Domnului cu pruncul Iisus. Sfântul patron al bisericii (Sf. Gheorghe), pare să fie receptorul actului de ctitorie, și la Steisîngeorgiu, lucru certificat doar de inscripție, tabloul votiv de aici, fiind repictat în secolul al XVIII-lea, prezentând ctitorii într-o postură tipică pentru cele din Țara Românească. Studiul

comparativ al practicilor de reprezentări votive în Moldova și Transilvania, indică nu doar dependența de diverse modele bizantino-balcanice, dar și de influențe occidentale, receptate în mod diferit în Transilvania și Moldova, ținând cont și de diferența statutului ctitorilor din ambele spații istorice românești.